

ELŐFIZETÉSI ÁRAM:

A kiadástalban átvete

Egész évre... 18 kor.

Félévre... 9 "

Helyes hátsó borítva:

Egész évre... 20 kor.

Félévre... 10 "

Vidékre postán szállítva:

Egész évre... 24 kor.

Félévre... 12 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Még mindig minden nap a kelté az

házipap utáni napok kivételével

Beszerzési és Kiadóhivatal:

Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A munkásság kizárólag vasárnapi

vagy megrendezésre nem vállalkozik.

Külföldi posták és hirdetések a

kiadóhivatalhoz intézendők.

Helyes hátsó borítva 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 26.

Az iskolaszék ujjaalakítása.*

Nagyvárad város községi iskolaszéke ma délután gyűlést tart. És ez a gyűlés fordulópontot jelent az iskolaszék történetében. Ma ugyanis hatályát veszti az 1868. évi népoktatási törvények végrehajtása tárgyában 1876-ban kelt miniszteri utasítás s érvénybe lép az új utasítás, a melyet a miniszter a múlt hónapban bocsájtott közzé.

A múlt század tanügyi rendszerének egyik elhibázott alkotása, a mely közel félszázadig tartotta fenn magát, ma romba dől s a romokon új épület emelkedik föl, könnyű, talán félszázadig sem tartó, a mai modern stýlnak megfelelő.

Mert a br. Eötvös álma nem vált valóra. A nagy előrelátással megalkotott népoktatási törvény olyan százados alkotás, a melynek némely része még csak a jövő században lesz valóra váltva; ezen monumentális nagyszabású alkotás egyik része az iskolaszék. Nevét talán az uriszéktől vették, a mely csöppet sem megfelelő ugyan, de a melyet a múlt iránti pietásból megtartott a hálás utókor.

Mikor Eötvös br. megalkotta az iskolaszékeket: egy szép jogot biztosított a jo-

* Tanügyi férfi kezéből kaptuk a fenti cikket. Az iskolaszék feladatát és működését illetőleg nem értünk mindenben egyet e cikk írójával, — de közöljük, mint a tanügyi körök felfogását. Az elnökválasztást illetőleg osztjuk azt a nézetet, hogy a kifejlesztett adminisztratív indokból alkalmas és cselészertü lenne az elnökséget a polgármesterre ruházni. Szerk.

got nagyon is szerető magyar nép számára: a tanszabadság jogát s beleszólást, beleavatkozást az iskolaügyekbe; mert azt remélte, hogy ily módon az iskolák hagyaték folytán óriási vagyona fognak szert tenni; azt gondolta, hogy Kiss Péter uram, a ki 22 évig volt iskolaszéki elnök, meg Nagy János uram a ki 30 éven át volt főgondnok vagy tudom én mi, haláluk után vagyonuk egy tekintélyes részét az iskolára hagyják.

Csak hogy nem így történt. Azt elefelelte Eötvös, hogy a jog éles fegyver, — a melylyel a ki bánni nem tud — csak megvághatja magát; művelté, tanulná kell tenni először a népet s csak azután adni jogokat neki, erre tanít a világtörténelem s ezt nem hitte a nagy Eötvös. Az ő álmódzó lelke csak a sikert látta s a sikerhez vezető utakon lévő töviseket nem vette észre. Az iskolaszék gyűlött intézmény lett, mert tagjai olyan dologokba avatkoztak folytonosan, a mihez nem értettek. Es ez a gyűlölség általánossá vált; úgy hogy elvégre a városi iskolaszékek — a melyek pedig talán kivételt képeztek, — szintén gyűlölet tárgyaivá váltak s a helyett, hogy hasznára lettek volna az ügynek, az utóbbi időben már határozottan kárára voltak.

Belátta ezt a miniszter is és segíteni igyekezett a bajon. Azt hiszszük azonban, hogy ez az igyekezet nagyon is hiábavaló, mert mit csinált a miniszter? A helyett, hogy kiirtotta volna ezt a halálos kórt az operatör szerepére vállalkozott és megoperálta ott a hol nem fájt, úgy, hogy most még jobban fájt. A

helyett ugyanis, hogy az iskolaszékeket, mint elavult és a mai modern kor szellemének többé meg nem felelő százados ócskaságot eltörölte volna a föld színéről s az iskolák felügyeletét s a tanügyi adminisztrációt ahhoz mindenben értő szakemberekre bízta volna, életben hagyta az iskolaszékeket, csak a jogait szedte el tőle s tódott-foldott rajta valamit itt is ott is. Azt mondja a régi példaszó, jobb a kutyának egyszerre levágni az egész farkát, mert úgy csak egyszer fájt, míg ha részletekben vagdalják le, mindig kiujul a beforrt ebsont. Itt is jobb lett volna ezt követni; így csak egyszer fájt volna, míg a jogoknak ez a részletekben való elszedegetése mindig sok panaszra és keserűségre fog okot adni, a minek természetesen megint csak az iskolaügy vallja majd a kárát.

Az új utasítás — a melyre még visszaterünk — ma kerül az iskolaszékben tárgyalás alá. Első teendő lesz a gyűlés határozatképességének megállapítása után az elnökválasztás. (Erre ugyan még ma nem fog kerülni a sor, majd csak a deczemberi ülésen, — de ideje szövé tenni ezt a fontos kérdést.) Mert *Hegyesi* Márton elnök és *Ragány* János főszámvevő az új utasítás rendelkezései értelmében nem lehetnek tagjai az iskolaszéknek. Az előbbi a tanszemélyzet egy tagjával való vérbeli rokonság, utóbbi pedig hivatalos állásának inkompatibilis voltánál fogva.

Az elnökválasztás tehát fontos aktusa lesz az iskolaszéknek. Különösen fontos azért, mert a megválasztandó egyénnek olyannak kell lennie, a ki *rendelkezési joggal* bír. Ez pedig nem lehet más, mint

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZAJA.

A tábornokné gyógyít.

Írta: Csehov Antal.

Mária Petrovna Pecsonkin, a tábornokné vagy ahogy a parasztok hívják: Pecsonkinné, aki már tíz év óta hasonszenvi kurákat rendel, májusban egy kedden betegeket fogad. Előtte az asztalon egy kis hasonszenvi gyógyszerár van s mellette gyógyszerári számlák, egy gyógyszerkönyv, stb. A falon üveg alatt ott függ egy pétervári homeopata levele, aki Mária Petrovna véleménye szerint nagyon híres, sőt tudós ember s Arisztarch apó arc-képe, akinek a tábornokné az életét köszönheti, mert az ő műve, hogy megszabadult az átkos allopathiától s hogy megismerte az igazságot. Az előszobában ülnek és várnak a paciensek, többnyire parasztok. Kettő három kivételével mind meztláb vannak, mert a tábornokné megparan-

csolta, hogy a rossz szagu csizmákat hagyják künn az udvarban.

Mária Petrovna már tíz pácienszt fogadott s most beköltöztet a tizenegyediket.

— Gavril Gruzgy!

Az ajtó nyílik, de Gavril Gruzgy helyett Szamukrisin jön be a szobába, egy elszegényedett földbirtokos a szomszédból; zavaros szemű kis öreg ember s a nemesi egyenruhához tartozó sapka van a bőna alatt. Leteszi a botját egy sarokba, odamegy a tábornoknéhoz és szó nélkül letérdelpele eléje.

— Mit csinál? Mit művel, Kuzma Kuzmics, az Istenért! — kiált a tábornokné elpirulva.

— Istenemre mondom, hogy itt az én helyem! — szól Szamukrisin, arcát elakarva a kezével. S ha az egész világ lát is: őn a mi öröngyalunk, az egész emberiség jótévedje! Ön, a jótékony tündér, megmentette az életemet, megmutatta nekem az igazság útját, megvilágította kételkedő elmémet! Kivárjon tőlem

bármít, amit csak akar! Tűzbe megyek önért! Csodatevő segédelmünk! Az özvegyek és árvák anyja! Meggyógyultam! Megint egészséges vagyok, a csodatevő jóvoltából!

— Ennek... ennek nagyon örülök, — szól a tábornokné s egész vörös volt a boldogságtól. — Ezt már szeretem hallani! Üljön le, kérem! Pedig a múlt kedden még oly nagy beteg volt.

— De milyen beteg! Borzasztó még csak rá gondolni is! — szól Szamukrisin leülvén. — Minden izmomban és csontomban reuma volt! Már nyolcz évig kínlódtam vele, s nem volt tőle semmi nyugom... se éjjel, se nappal, kegyes jótévedő! Már sok orvos gyógyított, elmentem a tanárhoz is Kazánba, mindenféle ronda orvosságot ittam, meg tudja az Isten még mi mindent! A vagyonom elfogyott az orvosokra meg a gyógyszerekre. De az orvosok csak elrontották a bajomat; ők még csak elmérgesítették a beteg-égemet. Igen, ezt meg tudták tenni, de gyógyítani már nem

SZABO és HAJNAL

fűszer-, bor-, csemege- és vadkereskedése

Nagyvárad, Fő-utca. (Dr. Grósz-ház)

Városi és vidéki telefon 251. sz.

Mindenemű ásvány- és gyógyvizek és az Előpataki víz főraktára Bihar-, Békés- és Szilágymegyék részére. — Ajánlja kitűnő mezőtelegdi saját termésű körözsvölgyi asztali BORAIT, bárhová a városban házhoz szállítva, literes üvegekben. Fehér asztali ó-bor literje 72 fill., Schiller-bor 72 fill., körözsvölgyi ó-bor literje 88 fill., új bor literje 64 fill., a kik azonban a v. fogy. hivatalal az adóra kiegyeztek. Itt-kint 20 f.-rel olcsóbban kapják. — Mindenemű friss déligyümölcsök, hazai nemes fajalmák, körték, fris; szőlő a legjutányosabb árban. — Vidé i megrendelések azonnal teljesítettek. — Hideg FELVAGOTTAK, különféle HALAK és SAJTNEMUEK legolcsóbb beszerzési helye

a **polgármester**. Ugyanis az iskolaszék gyűléseket csak akkor tarthat, ha a **választott tagok abszolút többsége jelen van**; ámde a választott tagok jogaikat megnyirbálva, a hivatalbóli tagok pedig személyüket fumigálva látván nem igen fognak gyűlésekre járni s így megeshetik, hogy gyűlés csak **fél esztendőnkint** lesz tartható. Ámde olyan nagy apparátusnál — mint a váradai községi iskolák — lépten-nyomon fordulnak elő halasztást nem tűrő ügyek, a melyeket az elnök, mint ilyen nem intézhet el az új utasítás értelmében csak előzetes és jogérvényes iskolaszéki határozat alapján, és azért kell ide a polgármester, a mit mint elnök nem intézhet el, de a mit mégis el kell intézni: elintézi mint polgármester.

Igy van ez Aradon, Temesvárott, Pécsen, Kassán és még több vidéki városban s hisszük, hogy a nagyváradai községi iskolaszék is belátva ennek a szükségességét, a polgármestert fogja felkérni az elnöki tisztség elvállalására, a ki bizonyára szíves készsággel fog az iskolák szolgálatában tovább is működni, mint a hogy a multban működött s a ki rajta lesz, hogy a tanítók torzsalkodásának vége szakadjon s egységes tanítói közszellem jöjjön létre, hogy annak a közvelen hatása alatt derüljön annyi fény Nagyvárad város tanügyére, mint a mennyi azt méltán és jogosan megilleti. (—rs.)

Apponyi és a véderőtörvényjavaslat.

A Pesti Hirlap írja, hogy gróf **Apponyi Albert** a véderő szaporítására vonatkozó törvényjavaslatmal ma még nem ért egyet s várja a párt vezérével a kellő s szükséges tájékoztatást, felvilágosítást. A képviselőház elnöke ebbeli nézetével a szabadelvű pártban nem áll egyedül s éppen azért a szabadelvű pártban elterjedt hír szerint a miniszterelnök a legközelebbi minisztertanácsban szóba akarja hozni a párt tekintélyes részének aggodalmait, hogy a minisztertanácsnak alkalma nyíljon ezekről nemcsak tudomást szerezni, hanem álláspontját, melyet ezen aggodalmak-

kal szemben elfoglal, precizizozni, hogy azt azután gróf **Apponyi Alberttel** és a legujabb, eddig még nagyon rezervált disszidensekkel a kormánynak a véderő szaporítására vonatkozó végleges (?) álláspontját megismertesse.

Belgrádi szenzációk.

Belgrádból jelentik: Minden jel arra mutat, hogy **Sándor király** ismét államcsinyre készül és egy tisztán katonákból álló kormányt akar alakítani. Az utóbbi napokban a belgrádi várból a közönséges foglyokat Nisbe szállították, hogy a börtönökben hely legyen, minthogy az államcsinyvel kapcsolatban számos politikai személyiség letartóztatása van tervbe véve. **Sándor király** nagyon haragszik a radikális vezérekre és az ellenzéki lapok szerkesztőire, a kik mindent elkövetnek arra, hogy a királyi pár tekintélyét az országban aláássák. Ha a tervezett államcsiny kivitelre kerül, az alkotmányt felfüggesztik és az összes ellenzéki újságírókat bebörtönzik. Igen sok radikális már is elhagyta az országot.

Száz esztendő.

— A nemzeti muzeum jubileuma. —

— Fővárosi tudósítónktól. —

Budapest, nov. 26.

Kettős ünnepe volt ma a magyar nemzetnek. A magyar tudomány és művészet szent csarnokának megalkotási napját ünnepelte.

Ma van százszázéves évfordulója annak, hogy gróf **Széchenyi Ferencz** atyja a legnagyobb magyarnak nemeslelkűségével és áldozatkészségével megalakította azt a hajlékot, amely a közművelődés nemes céljait szolgálta békében és felrázta tespedéséből a nemzetet vészterhes időben, amikor oszlopos csarnokának lépcsőiről felhangzott a költők királyának szöszata: a **Talpra magyar!**

És a százados jubileum méltó volt a nagy alkotáshoz. Ünneppé avatta azt a törvényhozás, amidőn félbeszakítva munkáját siet annak fényét emelni, ünneppé a kormány, amely testületileg vett részt, azzá az irodalom és művészet és azzá a nemzet, mely küldöttségekkel

képviseltette magát és részt kért belőle magának a tudományos világ is, melynek képviselőit csaknem teljes számmal ott láttuk, hogy illő módon áldozzon azon férfiu emlékének, aki az alapot vetette meg, amelyen felépülhetett.

De nem feledkezhetünk meg a külföldről sem, amely elküldte képviselőit a magyar kultúra ünnepeire.

A nagyszabású, emelkedett ünnepélyről különben a következőkben számol be tudósítónk:

Hálaadó Istentisztelet.

Az egyetemi templomban reggel 9 órakor hálaadó Istentisztelet volt, amelyen gróf **Széchenyi Miklós** győri püspök csöndes misét mondott dédatyjának, gróf **Széchenyi Ferencz**nek, a muzeum megalapítójának lelküdvéért.

A templomot zsufoltság megtöltötte a nagyszámu közönség, melynek soraiban ott láttuk a tudomány, irodalom és művészet számos képviselőjét, élükön **Wlassics Gyula** kultuszminiszterrel és a gróf **Széchenyi** család valamennyi, a fővárosban időző tagjait.

József Nádor emléke.

A József-tér, melynek közepén a nagynevű nádornak ércszobra áll, már a reggeli órákban szokatlan mozgalmas képet nyújtott. A nagyközönség a lapokból értesült arról, hogy koszorút helyeznek a szoborra és már a kitűzött időn jóval hamarabb eltele a teret, hogy tanuja lehessen az ünnepélyes pillanatnak.

Pontban 9 órakor érkezett meg **Szalay Imre** miniszteri tanácsos, a Nemzeti Muzeum igazgatója. Két muzeumi szolgálta hozta utána az élő virágból készült hatalmas remek koszorút.

A közönség kíváncsian buzdódott a szobor köré, midőn Szalay néhány kegyeletes szó kíséretében elhelyezte annak talapzatára a Muzeum koszorúját a kegyelet és hála jeléül a nagy férfiu emlékezeteként.

Az egybegyűlt közönség Szalay igazgatót távoztában lelkesen megéljenzte.

A diszgyűlés.

Ott, ahol a méltóságos főrendek tartották csöndes üléseiket, a Muzeumnak Muokácsi honfoglalásával díszített nagytermében folyt le a jubileumi diszgyűlés. — Mozgalmas volt a kezdés, lélekemelő a folytatása, méltó a befejezése.

Már tíz órakor kezdett gyülekezni a kö-

tudtak... A pénzt szívesen elfogadják a rablók, de hogy használnák-e az embernek, azzal már épen nem törődnek! Egy szóval: olyanok, mint a gyilkosok! Ha ön nem volna, ó Órangyalom, akkor már régen temetőben feküdném!... A mult kedden, mikor innen elmentem, megnéztem azt a porocskát, amit itt kaptam, s ezt gondoltam: Na, ugyan mit használhatnának nekem ezek?

Ezek az alig látható apró porszemek talán meg tudják szüntetni az ön borzasztó, régi betegséget? Így gondolkoztam én, kicsinyhitű, és mosolyogtam. De amint a porokat bevettem, — egyszerre mintha csak elvagták volna a bajomat! Epen úgy éreztem magam, mintha sohasem lettem volna beteg. A feleségem tátott szájjal nézett rám, s nem akart hinni a szememnek. »Né, igazán te vagy Kuzma?« Persze hogy én vagyok, mondom. S a szert kép előtt mind a kettőn térdreborultunk s imádkoztunk a mi mentő angyalunkért: »Teljesítsd, ó uram, minden kívánságát.«

Számukrisin megtörli a szemét a kabátja ujjával, félig fölemelkedik, s úgy tesz, mintha megint le akarna térdelni. De a tábornokné ezt észreveszi s visszahúzza a székre.

— Ne nekem mondjon köszönetet, — szól a felindulástól elpirulva, s föltekint Arisztarch apó képére. — En csak engedelmes eszköz vagyok... Valóban csodás dolog ez! Egy nyolcz éves elhanyagolt reumat meggyógyított egy porocska!

— Három porocskát kegyeskedett adni. Ebből egyet bevettem délben, — s egyszerre megszűnt a bajom! A másikat este, a harmadikat pedig ma-nap vettem be és azóta nem éreztem még csak a legcsekélyebb fájdalmat se! Csak ha legalább szurást éreznék valahol! Pedig már el voltam készülve a halálra, s irtam a fiamnak Moszkvába, hogy jöjjön haza. Az Isten segítségével gyógyít ön, kegyes jótevőm. Most úgy járok-kelek és úgy érzem magam, mintha csak a paradicsomban volnék!... A mult kedden, mikor itt voltam, sántítottam, de most... most akár versenyt tudnék futni a nyulal is... és etelnék még száz esztendeig is. Csak egy baj van még... a mi szegénységünk. Most egészséges vagyok, de mit használ az egészség, ha az embernek nincs miből élnie? A nyomor még rosszabb, mint a betegség... Vegyük csak például a következő esetet: Most volna az ideje annak, hogy vessünk, de hogyan vessünk, ha nincs velőmag? Vásárolni kellene, de pénz nélkül... Hiszen tetszik tudni, hogy nekünk nincsen...

— Majd én adok velőmagot is, Kuzma Kuzmics... Maradjon csak ülve, maradjon ülve. Ugy megörvendeztetett, olyan nagy örömet okozott nekem, hogy nem ön nekem, hanem én tartozom önnek hálával és köszönettel.

— Ön a mi jótevőnk! Nemes szíve van! Igazán örülhet is, de nekünk szegény bűnösöknek nincs okunk az öröme... mi kishi-

tűk, kétségbeesők, fölösleges lények... semmik sem vagyunk. A rangunk szerint nemesek vagyunk, de az életünk olyan, mint a paraszti, talán még rosszabb... Kőházban lakunk... de az eső becsorog a tetőre... Nincs pénzünk, hogy deszkát vehetnénk rajta...

— Majd adok én deszkát is, Kuzma Kuzmics.

Számukrisin azután kikönyörög még egy tehenet, egy ajánlólevelet a leányának, akinek ingyen helyet akar szerezni az intézetben és... mikor a tábornokné kegyességétől megindultan zokog, félrehuzza a száját és előveszi a zsebkendőjét... a tábornokné látja, hogy a zsebkendővel együtt a zsebéből egy vörös papír darabot is kihuz, amelyet véletlenül a földre ejt.

— Halálom órájáig sem felejttem el, — mormog Számukrisin. — A gyermekeim is emlékezni fognak rá, de még az unokáim is... nemzedékről nemzedékre... Gyerekek, ez az az asszony, aki megmentett engem a haláltól...

A tábornokné kikíséri a pácienszt s aztán könnyűl ragyogó szeretettel és tisztelettel társul képe; aztán szeretettel és tisztelettel bámul a kis házi gyógyszerhátra, a gyógyszerkönyvre, a számlákra, arra a székre, amelyen az imént a halál torkából megmentett ember ült s a szemé véletlenül megakad azon a kis vörös papíron is, amelyet a páciense az imént kiejtett a zsebéből. A tábornokné fölveszi a

zönség, miniszterek, főrendek, képviselők, tudósok, írók, művészek, küldöttségek, míg a karzót a hölgyek foglalták el. A jelen voltak közt ott láttuk:

a kormány részéről: **Szell Kálmán** miniszterelnököt, gróf **Széchenyi Imre** a király személye körüli, báró **Fejérváry Géza** honvédelmi, **Wlassics Gyula** kultusz, **Darányi Ignác** földművelésügyi, **Flósz Sándor** igazságügyi, **Láng Lajos** kereskedelemügyi, **Lukács László** pénzügyi és **Osek Ervin** horvát minisztereket.

a főrendek közül számosat gróf **Csáky Albin**, a főrendiház elnökének vezetésével,

a képviselőket gróf **Apponyi Albert** a képviselőház elnöke vezette,

a Nemzeti Múzeum tisztviselői karát **Szalay Imre** igazgató vezetésével,

a tudományos egyetem tanári karát **Kétly** rektor vezetésével,

a József műegyetem küldöttségét **Ilosvay** rektor vezetésével,

a m. földrajzi társaságot **Erdődy Béla** vezetésével,

az Akadémia küldöttségét, élükön az osztály-elnökökkel,

az Orsz. Képzőművészeti társulat küldöttségét **Berzeviczy Albert** vezette,

a Műemlékek orsz. bizottságának küldöttségét gr. **Zichy Jenő** vezetésével,

az Erdélyi Közművelődési egyesületet **Bartha** Miklós és **Sándor József**,

az egyetemi könyvtárt **Kudora Károly** és **Décsi Lajos** dr.,

a régészeti társulatot báró **Nyáry Jenő**, dr. **Forster Gyula** és dr. **Szendrey János**,

a bolgár nemzeti múzeumot **Leverkhun Pál** udvari tanácsos (Szófia),

a bosnyák nemzeti múzeumot **Hormann** Konstantin udv. tanácsos (Szerajevó),

a bécsi es. tudományos akadémiát dr. **Fischer** József (Bécs),

a bécsi anthropológiai társulatot br. **Audrian-Werburg** (Bécs),

a bécsi botanikus kertet dr. **Wettstein** Richard igazgató (Bécs),

a közös pénzügyminiszteri levéltárat **Thallóczy** Károly és **Faber** Rudolf (Bécs),

az udvari levéltárat **Károlyi Gyula** és **György István** (Bécs),

a néprajzi társaságot **Munkácsy Bernát** képviselték.

Küldöttséggel voltak még képviselve: a kolozvári **Ferencz József** egyetem, a szegedi **Somogyi-könyvtár**, a vas megyei kulturegyesület, a hontvármegyei, a sümegi, darnai, a Győr városi, a selmecbányai, a váci, a kassai, a borsod-miskolci és nagybányai múzeumok, az Erdélyi Múzeum, az Erdélyi Kárpát Egyesület, a Hunyadmegyei Tört. és Rég. társulat, a Délmagyarországi Természettud. Társulat és a szegedi **Simonyi** könyvtár.

papírt, kibontja s megtalálja benne azt a három porocskát, melyet a múlt kedden Szamukrisinnak adott.

— Ugyanazok a porok . . . — gondolta magában s nem tudta megérteni a dolgot . . . — még a csomagoló papir is ugyanaz! Még csak ki sem bontotta! Hát akkor mit vett be . . . Különös! Talán csak nem hazudott?

S a tábornoknál lelkében tíz éves praxisa alatt csak most támadt legelőször kétség . . . Behívja a következő pácienseket s míg a betegsükről beszél velük, sok olyan dolgot észrevesz, ami azelőtt elkerülte a figyelmét. A páciensek kivétel nélkül mintha csak összebe-szélték volna, legelőször is magasztalják őt csodálatos gyógyulásukért, elragadtatással beszélnek orvosi bölcsességéről, szidják az orvosokat . . . s mikor a tábornoknál elpirul a nagy fölindulástól, egyszerre panaszkodnak a nagy nyomorúságukra: az egyik egy darab földcsékát kér, a másik tűzelőfát, a harmadik vadászati engedélyt, stb.

Föltekint Arisztarch apó széles, jóságos arcára, akinek az igazság ismeretét köszönheti s az igazságnak a fénye kezd derengeni elméjében . . . de nem nagyon örül neki.

Nagy-Czenk község egész képviselőtestülete **Babics** Lajos győri kanonok vezetésével és a gróf **Széchenyi** család.

Valamivel 11 óra előtt jelezték, hogy közeledik **József Agost** főherceg, O felsége képviselője. A kormány, a múzeum tisztikarával az oszlopos lépcsőcsarnoknál fogadta a király képviselőjét, aki lelkes éljenzések közt lépett a terembe.

A budai dalárdának Király Himnusz után **Szalay** Imre igazgató rövid beszéddel fölkerítte **Wlassics** kultuszminisztert a disznói szék elfoglalása és megnyitójának megtartására.

Wlassics Gyula miniszter elfoglalva a disznói székét, nagy figyelem közepette mondotta el eszmékben gazdag megnyitó beszédét:

*Fenséges Főherceg ur!
Tisztelt Ünneplő közönség!*

A Magyar Nemzeti Múzeum mai száz éves évfordulója nemcsak a tudományos körök, hanem az egész nemzet ünnepe. Hón szeretett koronás királyával érzésekben és eszményekben összeforrott magyar haza ünnepe ez.

Ezért, mielőtt tulajdonképeni megnyitó beszédemhez fognék, mindnyájunknak legkedvesebb kötelessége legmélyebb hálánkkal a trón elé járulni azért a kegyességért, hogy felséges királyunk legmagasabb személyét mai nemzeti ünnepünkön a nemzeti múzeum második alapítójának fenkölt szellemi unokája, fenséges **József Agost** főherceg ur által méltóztatott képviselni.

Felséges urunknak, királyunknak ezen legkegyelmesebb részvétele ünnepünket a nemzet valódi örömmünepévé tette, a mely a haza minden fiára felemelően és lelkesítően hat.

Ezen az örömnapon széles e hazában hálájának és hű ragaszkodásának kifejezésül minden magyar szív az éghez emelkedik Isten áldását esdve felséges Urunkra, királyunkra, a fenséges királyi képviselőre és az uralkodó családra.

A miniszter beszédét zajosan megéljenezték, mire a bel- és külföldi küldöttségek üdvözölték a Nemzeti Múzeumot. Az üdvözlésekre **Szalay** Imre igazgató válaszolt köszönetet mondva ugy a küldöttségeknek, mint az egybegyűlt közönségnek az ünnepély emeléséért és első sorban hálásan emlékezve meg O felségéről, aki saját képviselőjében **József Agost** főherceget küldte le a magyar tudományosság ünnepére. Dörgő éljenzés követte az igazgató szavait.

Ezután dr. **Fejérpataky** László, a M. N. M. Széchenyi könyvtárának igazgatója bemutatta ama emlékkönyvet és emléktáblát, melyet a százéves jubileum alkalmából készítettek.

Szalay Imre felolvasta nagyhatású korrajzát **József Nádorról** és gróf **Széchenyi Ferenczről**, végül a N. M. tisztviselői kara nevében dr. **Horváth Géza** osztály-igazgató megkoszorozta **József Nádornak** a diszteremben felállított mellszobrát.

Ezzel az ünnepély első része, a budai dalárda Himnusz éneklésével, amelyet a jelenlevők állva hallgattak végig, véget ért.

A Széchenyi-szobor leleplezése.

Az ünnepély második része a Múzeum-kertben folyt le. A hatalmas kertet egészen eltelepte a közönség s daczára a sűrű ködnek és erős hidegnek, már a reggeli órák óta türelmesen várakozott az ünnepélyes aktusra.

A szobor a Múzeum-kertnek Sándor-utcai részén van felállítva éppen szemben a régi képviselőházzal. A lepelel takart szobor előtt disznátor volt felállítva a király képviselője és a méltóságok részére.

A disznóság után a szobor köré gyülekeztek az ünneplők, míg a disznátorban a király képviselője, a kormány, a főpapok és a Széchenyi-család tagjai helyezkedtek el.

A főherceget megérkezésekor lelkesen üdvözölték, majd előállott **Szalay** igazgató s felkerítte a szobor leleplezésére.

— A nemzeti múzeum — nyamond — **Széchenyinek**, megalapítójának emlékére szob-

rot akart felállítani. Az eszmét lelkesedéssel karolta fel a kormány és a nagyközönség és **Wlassics** kultuszminiszter a kellő alapot a Múzeum rendelkezésére bocsájtotta. Igaz, hogy az alapító végrendeletileg meghagyta, hogy őt se képben, se szoborban ne örökítsék meg. Amde a múzeum erkölcsi kötelességének tartotta, hogy háláját ily módon lerója, ezt megkövetelte tőle a haza is. A szobor **Istók** műve és minden ízében magyar. Amidőn a hála és kegyelet adóját leróják a nagy alapító iránt, felkeríti a főherceget, rendelje el a szobor leleplezését.

A főherceg beszéde.

József Agost főherceg erre csengő hangon válaszolt.

Szerencsésnek érzi magát, hogy a király őt küldötte volt ki képviselőjében. Mély megilletődéssel gondol gróf **Széchenyire** és boldogult emlékü nagyatyjára **József nádorra**. Hirdesse e szobor a késő nemzedéknek az alapító nagyságát.

A szobor leleplezését elrendeli.

Az engedély megadtván, a leleplezés a Szózat hangjai mellett ment végbe.

A Nemzeti Múzeum **Széchenyi** országos könyvtárának a gróf **Széchenyi** nemzetség által kinevezésre ajánlott öre, **Kollányi** Ferencz jaáki apát, a Nemzeti Múzeum koszorúját a szobor talapzatára rövid beszéd kíséretében tette le.

Gróf **Széchenyi** Ferencz szobra a volt képviselőház és a Múzeum közt levő térségben, a Múzeum kertjének baloldalán van elhelyezve. Álló helyzetben ábrázolja a szobor a Múzeum nagynevű alapítóját. **Istók** szobrász készítette több művésztársával együtt a szobrot, a mely **Arany** és **Kazinczy** szobra mellett a harmadik immár a Múzeum-kertben.

A közönség éljenzése mellett hagyta el a királyi herceg az előkelőségekkel együtt a Múzeum-kertet.

Délután három órakor disznó volt a Hungária-szállóban, este pedig a Nemzeti színházban disznóadás volt a jubileum alkalmából.

A Városliget jövője.

— Visszaadják Rátkay József gondozásába. —

Ezelőtt 17 évvel Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága átengedte **Rátkay** József tornatanárnak a nagyhíd mellett levő fűzest, a mostani Városligetét.

Akkor egy vad, bozontos csavargó tanya volt a terület. Rátkay az ő diákjaival és fáradhatlan buzgalomával olyan területet ásatott ki a ligeten, a melyet a város 20,000 korona költséggel sem tudott volna elkészíttetni. A város pedig évenként alig pár száz koronával járult a liget gondozása, fejlesztése és fentartásához.

Akik visszaemlékeznek az utóbbi évtizedre, tudják, hogy mit tett Rátkay az elhagyott terület érdekében. A diákoknál meghonosította a csolnakázás testedző sportját, s a közönségek kitűnő korcsolyapályát rendezett be; igen sokszor éjjeleken át gondozva a jeget, hogy Nagyvárad szép leányai és asszonyai vigan, jókedvvel áldozhassanak az egészséges szórakozásnak.

A Sport-tér esüörtököt mondott versenye azonban méltán elkeserítette Rátkayt, aki fáradozásaiért csak gáncsossal, akadémuskodásokkal találkozott.

A város nem látta be, hogy a liget fejlesztésére nem elegendő a pár száz korona segély, elvette Rátkaytól a ligetet.

Azóta a terület visszaesett régi elhagyatottságába. Ma ismét telve kóroval, csavargó tanya. A csónakok tönkrementek s pusztulásnak indult minden a ligeten.

Rátkay József egykori önzetlen fáradozásának pusztulását látva, kérte a várost, hogy az elmaradt segélyek kiadása és további segélyezés mellett újra adja át a liget gondozásába a város.

Ez a kérvény került tegnap a városi tanácsban tárgyalásra.

Komlóssy József gazdasági tanácsos terjesztette elő az ügyet. Előadó javaslatára az volt, hogy a multra nézve nem adhatja ki a város a segélyt, de a liget átadására nézve gazdasági tanácsos tárgyaljon Rátkay Józseffel, mert annak visszaadása kívánatos.

Bordé Ferencz nem járul az előadó javaslatához, mert a törvényhatóság mondotta ki a liget visszavételét. Ami szükséges a terület rendezésére meg kell tenni.

Ragány János: De nincs pénz rá!

Bordé Ferencz a leg sürgetőbbnek tartja a tó vizének levezetését és a meder kitisztítását, a köznevelésügyi szempontjából.

Komlóssy József: a víz be- és kivezető csatornázását mindenestre meg kell csinálni. Rátkay vezetése alatt az állapot jobb volt, mint most, mert ma sincs ott semmi. A terek gondozására felvett 13000 koronából semmi nem jut a Városligetre, pénz nélkül pedig ő nem kezelheti a ligetet. A város nem is gondoskodik korcsolyapályáról. Rátkayval pedig meg volt elégedve a közönség. Addig, a míg radikális rendezést tehet a város, ideiglenesen adják vissza Rátkay gondozásába a ligetet.

Rimler Károly polgármester felvilágosítja a tanács tagjait, hogy a tó csatornázása és kitisztítása külön dolog; a főmérnök már készíti a tervet s még a tél folyamán keresztül iszik a munkálatokat. A tavat és a liget gondozását azonban valakinek át kell adni s leghevesebb, ha Rátkayra bízzák, aki eddig is kezelte azt.

Gerő Armin ellenzi az átadást. Mindent ell kell követni, hogy a területet parkirozzák; a programot mielőbb vigyék a közgyűlés elé. Tudomása van róla, hogy bérbe is kivevénék a területet.

Röszeghy József a mellett szólal fel, hogy csak a korcsolyapályát adják át Rátkaynak.

A hosszú vita után utasította a tanács Komlóssy József gazdasági tanácsnokot, hogy a városligeti tó reábehozása iránt intézkedjék, a munkálatokat adja ki vállalkozónak. A helyrehozott tó és hozzátartozó részek visszavétele iránt pedig tárgyaljon Rátkayval s annak eredményéről tegyen jelentést a tanácsnak.

Kölcsonös jóakarattal a tárgyalás sikerre is fog vezetni s ez által a nagy közönség óhaja teljesül.

Kérjük lapunk t. előfizetőit, hogy a sajtó alatt levő

Tiszántul Nagy Képes Naptárát

ismerőseik körében ajánlani sziveskedjenek, mert a diszes kiállítás és gazdag tartalma naptár nélkülözhetetlen, házhoz pótló kézikönyve lesz minden háznak. Éppen ezért gondoskodunk róla, hogy nem előfizetők is megszerezhesék; ez okból nagyobb mennyiséget készítünk egyenkinti eladásra is. Megrendeléseket elfogad és pontosan teljesít a

„Tiszántul“ kiadóhivatala.

A naptár ára 1 korona. Vidéki megrendelőinknek bérmentve kézbesítjük.

Tisztelettel

a „Tiszántul“ kiadóhivatala.

UJDONSAGOK.

Hópihék.

Ma még a föld fakó ruháján
Itt-ott a késő őszi kék, —
S ti máris sötéte szemfedőjök,
Hullongtok első hópihék...

Ma még az édes ifju álmok
Csábitnak, hinak szüntelen;
De mégis úgy... úgy elmélázok
Az első hullongó pelyheken...

Ily váratlan... így meg se várva
A mig a vágy, a láng kiég;
Eljő a józan, büszke vénység,
Mint e váratlan hópihék.

Az álmok lassan megfakulnak
S kihül a lázas ifju vér;
S egyszer csak némán, észrevétlen:
Csend van... Hideg van... Itt a tél...

Dutka Ákos.

Biharvármegye rendkívüli közgyűlése.

Tegnap délelőtt tartotta meg Biharvármegye rendkívüli közgyűlését, melyen a bizottsági tagok közül a következők jelentek meg:

Orley Kálmán, Papp János, Varró Domokos, Grósz Zsigmond, Cziffra Gerő, Csányi Imre, Nagy Márton, Lichtmann József, Heanyiczky Károly, Wallner Odón, dr. Zigre Miklós, Keszthelyi Zoltán, Sternberg Lázár, Baranyi András, Balásházy Iván, Vidovich György, Markovits Vincze, Mártonffy Bogdán, dr. Miskolczy Árpád, Balogh Elemér, Jancsó Károly, Bartos Elemér, Wertheimstein Henrik, dr. Kiss József és Berger Gyula.

A közgyűlésen a főispán hivatalos elfogaltsága miatt Szunyogh Péter alispán elnökölt. Elintézésre a következő sürgetőbb ügyek kerültek:

A főszolgabírói lakok építésére és javítására felveendő 200.000 koronás kölcsön kötelezvényét elfogadták.

A Belényes-Orvényesen létesítendő kőbánya területének és üzemben tartásának biztosítása céljából a nagyváradi gör. szent. kath. püspökségi uradalommal és a nagyváradi-belényes-vaskóhi h. é. vasut részvénytársasággal megkötött szerződéseket jóváhagyták.

Szunyogh Péter alispán javaslatot terjesztett ezután elő a számvéviségnél alkalmazandó kiegészítő erők végett. A közgyűlés az alispán javaslata értelmében intézkedett.

Papp János főjegyzőnek három hónapi szabadságidőt engedélyeztek.

A sárréti járás főszolgabírói hivatalának és személyzetének B. Tordáról Nagy-Bajomba történő átköltözése következtében felmerült költségek kiutaltattak.

Berettyó-Ujfalu község közbirtokosságának a birtok határjelek alkalmazására vonatkozó kérelme — elutasított.

Miután a jegyzőkönyvek nyomban hitelesítettek, előklő-alispán a közgyűlést berekesztette

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi múzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* A sz. Vincze házak ünnepe. Ma tartják a szent Vincze házak kedves családias jellegű ünnepüket, az érem ünnepet. Ez alkalomból diszesen s csakis a női zárdákban megtalálható diszkrét izléssel vannak felkészítve az oltárok, örvendő gyermekesereg áll az ünnepi pompájú

kápolnában s az ártatlan gyermekhangú kórus ellenállhatlan bájával ragadja fel a lelket Istettséghez. Reggel hat órától kezdve óránként szent misék lesznek tartva a kápolnában és a szentség egész napon ki lesz téve.

* Királyi kitüntetések a nemzeti múzeum jubileumára. A magyar nemzeti múzeum megalapításának száz éves jubileuma alkalmából a Felsége Szalay Imre miniszteri tanácsos és muzeumi igazgatónak a Szent István rend kiskeresztjét, dr. Krenner József és dr. Hampel József osztályigazgatóknak a magyar királyi udvari tanácsosi czimét, dr. Fejérváthy László és dr. Horváth Géza osztályigazgatóknak a harmadosztályú vaskorona rendet a magyar nemzeti múzeum szolgálatában szerzett érdemeik elismeréséül mindnyájoknak díjmentesen adományozta.

* Vidéki városok vízvezetékai és csatornázása. Fontos javaslaton dolgoznak most a belügyminiszteriumban. A kormány törvényhozási uton ki akarja mondani, hogy minden város, amelynek legalább 10,000 lakosa van, tartozik magát vízvezetékkel ellátni és általános csatornázást keresztülvinni. A kormány e javaslat keretében a tervnek végrehajtását is meg akarja oldani és pedig a városok által egységesen felveendő kölcsön útján óhajtja a tervet keresztülvinni. — Nagyváradon már egy évtized óta tervezik a csatornázást, sőt a lejtérézésre 10 000 forintot költött a városi pénztár. Azért ma éppen oly távol vagyunk a csatornázástól, mint tíz év előtt. A szükségét érezzük, de nincs rá pénzünk. Egyhamar nem is lesz és csak kölcsön útján jutunk valaha a csatorna-hálózatához. Az a kérdés, hogy ha tényleg válik a kormány terveze, előnyösebb lesz-e az Nagyváradra; mintha önállóan veszi fel a város a szükséges kölcsönt.

* Kinevezés. A kereskedelmi miniszter Gresits Elemér m. kir. államvasuti segédmérnököt a nagyváradi gőzgépező és gőzkazánfűtő vizsgáló bizottság póttagjává kinevezte.

* A felügyelő-igazgatói állás megszüntetése. Nyolcz évvel ezelőtt szervezte Nagyváradi város törvényhatósága a községi iskolák ügyeinek vezetésére a felügyelő-igazgatói állást s arra megválasztotta Réz Mihályt. A községi polgári és elemi iskolák új szervezése tárgyában kiadott utasítás azonban polgári- és elemi iskolák tanügyi vezetését és felügyeletét teljesen a csoportigazgatókra, illetve a tanfelügyelőkre ruházta s így a felügyelő-igazgatói állás a rendelet értelmében feleslegessé vált. Nagyváradi város főszámvéviséje előterjesztést tett, amelyben indítványozza, hogy a felügyelő-igazgatói állást szüntesse meg a város és Réz Mihályt osszák be a meglévő fizetéssel az elemi iskolákhoz tanítóknak. Bordé Ferencz előadó javasolta a tanács tegnapi ülésén az indítvány kimondását. Rimler Károly polgármester ismertette az ügyet. A felügyelő-igazgatói állást nem lehet beleilleszteni az új rendszerbe. Réz Mihálynak szerzett joga van s így nem kötelezhető a tanítói állás elfoglalására, de talán végkielégítést adhatna részére a város. Erőkezelt Réz Mihálylyal a dologban, aki azonban ragaszkodik szerzett jogához. A tanács ezuttal semmi irányban sem határozott, hanem függőben hagyta a kényes ügyet addig, míg az erre vonatkozó összes iratok visszaérkeznek a tanácshoz.

* Elhunyt agastyán. Egy ritka magas kort ért agastyán haláláról részvéttel értesülünk. Ellinger Ignác kedden éjjel, élete 93-ik évében elhunyt. Temetése ma, csütörtökön délután 3 órakor lesz a lakatos-utczai Uzonház-tól, az engesztelő szentmise pedig holnap, pénteken délelőtt 10 órakor tartatik meg a premonstrei rend templomában. Béke hamvair!

* **Szent Antal kultusz Zsibón.** Nagy számban a szabadkőművesek és protestánsok szemében a Szent Antal kultusz. Pedig, hogy ez az intézmény mily áldásos a szegény, éhező népre, mutatja többek között újabb a zsibói róm. kath. egyháztól kapott jelentés a Szent Antal perselyébe begyűlt összeg felhasználásáról. Begyűlt 957 korona 62 fillér, kiadás volt 673 korona 89 fillér, melyből a nyári hónapokban hetenkint 8 a téli hónapokban 19 szegény kapott *felekezeti különbség nélkül* egy-egy 4 klerammos kenyert. A gyűjtés terén elért szép eredményben nagy érdemek van *Szentkirályi* plébánoson kívül *Péchy* Imréné és *Merza* Lórárné urnóknak.

* **A szalontai mandátum.** A Balogh László halálával megüresedett szalontai mandátumot valószínűleg december 15-én töltik be. Tegnap érkezett le a központi választmányhoz Apponyi Albert gróf, a képviselőház elnökének leirata, melyben Balogh László haláláról értesíti a Biharvármegyét. — A központi választmány ennek alapján e hó 29-én ülést tart, melyen a választás határnapját állapítják meg és megalkalítják a szavazatszedő küldöttséget.

* **Automobil-omnibus Nagyváradon.** *Helényi* József nyiregyházi lakosnak Nagyvárad város tanácsa engedélyt adott a személyszállító automobil-omnibus közlekedésre Nagyvárad belterületén és a közeli két fürdőbe; kikötötte azonban, hogy ha a villamos vasut kiéptül, azokon az utvonatokon nem közlekedhet, amelyek a villamos vasut le van fektetve s az engedély végleges megadása előtt mutassa be az üzemtervet. *Helényi* József tegnap eleget tett a tanács kívánságának s bemutatatta az üzemterveket. Azonban a beadványában úgy értelmezi a tanács javaslatát, hogy a Fő-utca szűk volta miatt nem engedti a tanács a villamos vasut mentén is közlekedni az omnibusszal. A kérdést aztán akként véli megoldani, hogy a Sztarovszky-utcán, a Baross-hídon, Zöldfa-utcán át közlekednek az omnibus a kaszárnyáig. A város pedig megakarja védeni a villamos vasutat a konkurrencziától s azért tette a kikötést.

* **Ipartestületi ülés.** Az ipartestület előjárósága f. hó 27-én *csütörtökön d. u. 5 óra* kor tartja meg a havi rendes ülését, melyen az ipartestület kötelekébe tartozó iparos polgárok mint hallgatók részt vehetnek. Nagyvárad, 1902. évi november hó 27-én. *Bertsey* György, ipartestületi elnök.

* **Az új polgári perrendtartás és a kamarák.** A képviselőház igazságügyi bizottsága tudvalevőleg az új polgári perrendtartásnak nemcsak a könyvkivonati perekről intézkedő 34-ik §-át akarja a kereskedelmi körök óhajával ellekezöleg szövegeznii, hanem a kereskedelmi perekben ítélkező bíróságok mai szervezetéből is ki akarja ejteni a gyakorlatban oly kitűnően bevált úllői intézményt, melyet pedig az összes kereskedelmi és iparkamarák egyértelműleg helyeselték és szükségesnek találtak. Ennek megállítása végett a budapesti kamarában szombaton, 29-én délelőtt 11 órakor az összes hazai kamarák értekezletet tartanak. A gyűlésen a nagyvárad kereskedelmi és iparkamara is képviselve lesz.

* **Fehér róka.** A közmondásossá vált fehér hollónál nem ritkább a fehér róka sem. Vadászok az egész időnyről is képesek lemondani egy ilyen állatért. Nem kis irigységgel gondolhatnak tehát a szombathelyi nimródok Klosecz Péter gazdára, aki a napokban egy hófehér rókát ejtett zsákmányul. Klosecz Péter lenyuzia a rókát és a bőrét eladta egy szombathelyi kereskedőnek.

* **Absentia.** A napokban kedélyes társaság ült egyik uri család asztalánál. Uzsonnáztak, a mi annyit jelentett, hogy hónap vége felé lévén, a meghívott jogászok, ügyvédjelöltek és hivatalnokok jó része megspórolta a vacsorát is. Az uzsonnák illetén kibővítése a haladó kor egyik jele s a nemzeti vagyonosodás örvendetes tanúsága.

Jó bor mellett kitör az emberből a virtus és szeretet nagykot mondani, a miket utólag maga sem hisz el. Másokra meg az a bor hatása, hogy veszedelmesen őszinte lesz s olyan dolgokat mond el, a mikről utólag nagyon szeretné, ha senki sem hinné el. Es egyiknek sem szokott kívánsága szerint történnie.

Mikor a hangulat ehhez a ponthoz kezdett emelkedni, a férfiak őszinte vallomásokkal tettek nagy cselekedeteikről. Persze, a k s jogászok olyasmiket adtak elő, hogy komoly, felnőt uraknak lássanak, a kikre pedig már ránehezedett az élet gondja, azok az örök fiatalság látszatával igyekeztek kaczerkődni.

Egyik komoly alak is nagyban igyekezett adni a hatalt s közbeszólt:

— Az sem esett meg mindenkiel, a mit velem.

— Nos? ugyan mi az? hangzott a kívánság mindenfelé.

— Hát az esett, hogy tegnap — absentia!t esiptem a jogakadémián, mivel a magánjogi órát elmulasztottam (egyebek közt).

— Ne mesélj öreg, kiált közbe egyik, hiszen velem végeztél a jogot s én már kopaszodom.

— Pedig én még mindig jogász vagyok, erősködött az illető. Örökifju jogász!

— S mióta, ha szabad tudnom?

— E perczben a kis macska-asztalnál megszólalt valaki:

— Edesz apám, én isz jodász leszet!

Tableaux.

A ki közbeszólt, az nem vala más, mint a díesekvő urnak csámcsogó 8 éves fiacskája.

* **Nem lesz lovasrendőrünk.** Sok szó volt már arról, hogy a város nagy kiterjedése miatt elérkezett a szüksége Nagyváradon a lovasrendőrség felállításának. Tervezették is, tanácskoztak felette, de a közel jövőben aligha kerül ilyen részleges lovasítás alá a mi rendőrségünk, mert a legfőbb mindenegeb: a pénz hiányzik. *Ragány* János főszámvevőt ugyanis felhívta a városi tanács a fedezet kimutatására, amire a főszámvevő kurtán-furcsán válaszolt. A lovas rendőrség felállítására sem a folyó, sem a jövő évben nincs fedezet.

* **Jókait meglópták.** Koszorus költők *Jókai* Mór néhány nap óta arra a kellemetlen felfedezésre jutott, hogy valaki a pénztárczáját folyton megdézsmálja. A pénztárczájából minden nap nagyobb összegek tűntek el. Utána járt a dolognak, de a tolvajt nem sikerült tetten érni. *Jókai* most a rendőrségen panaszt tett azzal a kéréssel, hogy nyomozzák ki a házi tolvajt, aki ellen képtelen védekezni. A gyanu *Jókai* írására irányul, a kit a rendőrség szigoruan vallatóra fogott.

x Szives olvasóink figyelmét felhívjuk a **Strohmayer** Pál cég mai lapunkban közölt hirdetésére. 350.

x Ajánljuk mindenkinek saját érdekében, hogy látogassa meg az *Amerikai Aruházat* hol rőfös árúknban igen alkalmas és olcsó vételt eszközölhet. Különösen selyem szövet, flanel és barchend *maradékok*, amelyek *karácsonyi ajándékoknak* igen alkalmasak, mindeki által cs dált olcsó árúknban lesznek eladva. 50.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR.

Csütörtök: Görög rabszolga. (Rédei Szidivel.)

Péntek: Casanova (premier.)

Szombat: Casanova.

Vasárnap este: Csepürágók (Rédei Szidivel.)

Casanova. Pénteken kerül bemutatóra Faragó Jenő és Barna Izsó operettje, a *»Casanova«*. A nagyvárad operatársulat olyan nagy kedvvel és ambícióval készült az operettre, hogy a darab nagyvárad bemutatása a legnagyobb sikerűnek ígérkezik.

Az operett alakjai: A Sátán. A Felsőge. Napoleon. Casanova. Barbaria. Tonina. Marina. Bellino. Catinella. Bettica. Lucy Nanette Robespierre. Solon. Antonius. Dionysius. Neró. Judas. III. Richárd. Don Juan. Cleopatra. Lady Macbeth. Barenica. Tullia. Du Barry, márkinő. Báthory Erzsébet. Színhely: a Pokol. Nálunk az operett főbb szerepeit *Amon* Margit, *Pintér* Imre és *Tóth* Elek játsszák. Az operettben egész sereg pompás ballet-szám fordul elő.

Görög rabszolga. Ma csütörtökön este a *»Görög rabszolga«* operettben lép második ízben a nagyvárad közönség elé *Rédey* Szidi, a színtársulat új primadonnája. A művész nő Aspáziát játssza, mely egyik legpompásabb szerepe. *Ist* Bilkey Irén, *Antóniát* Székely Anna játsszák.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 70.

Bérlet 56. sz.

Ma csütörtökön, 1902. november 27-én:

Görög rabszolga.

Operette.

S Z E M E L Y E K:

Heliodorus, bűvész	— —	Bécei Gyula
Aspasia, leánya	— —	M. Rédei Szidi
Antónia, hercegnő	— —	Székely Anna
Marcus Pompónius, főpolgármester	— —	Szathmáry Arpád
Archias, szobrász	— —	Deésy Alfréd
Diomed görög rabszolga	— —	Pintér Imre
Iris	— —	Bilkey Irén
Curius)	— —	Kalmár Béla
Lolius) görög rabszolga férfiak	— —	Perényi József

HELYARAK: Nagypáholy 7 fr. földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr., Tánlászék, 1 frt. Erkölyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr. Erkölyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszinten 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérhással szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap pénteken, november 28-án:

CASANOVA.

Operette.

TANUGY.

Az iparoktatási bizottság ülése. Nagyvárad város iparoktatási bizottsága pénteken délután a folyó ügyek elintézése végett gyűlést tart, melyre a következő meghívót kaptuk:

Meghívás. Nagyvárad város iparokt. bizottságának tagjait a városház tanácstermében f. évi november hó 28. napján d. u. 4 órakor tartandó ülésre tisztelettel meghívom. Tárny: folyó ügyek.

Nagyváradon, 1902. évi november hó 26. án.

Ragány János,
elnök.

Az iskolaszék utolsó ülése. A közoktatásügyi miniszter a községi iskolaszékek újjászervezése ügyében, köztudomás szerint rendeletet küldött szét, amely egészen új alapot fektet az iskolaszékek működésére; nevezetesen a tanügyi részt teljesen kiveti az iskolaszékek köréből s csupán a gazdasági részre szorítja működését. Az iskolaszéknek ilyen alapon leendő újjászervezését már kereszttől kellett volna vinni Nagyváradon is, de eddig késlekedtek a dologgal. Az eddigi iskolaszék ma, csütörtökön tartja utolsó ülését, amelyen bejelentik a miniszter rendeletét s annak értelmében a feloszlást kimondják. Egyben felkérlik a város törvényhatóságát, hogy az új iskolaszék megalakítására tegye meg a szükséges lépéseket.

Igazságszolgáltatás.

A temesvári sajtóper.

Ugyanakkor, amikor Kolozsvárt a hírhedt román Aranykönyv ügyében tartották a végfő tárgyalást, ugyanakkor Temesvárt is szenzációs tárgyalást tartottak a *Control* sajtóperében, melyet *Mangra* Vazul indított meg. A vádtanács elutasította Mangrát keresetével, s vádlott *Máglás* Manót, ki a *Control*-ban a sértő cikket írta, a megtartott bizonyítási eljárás után felmentette. Politikai körökben úgy vannak értesülve, hogy a kormány a sajtóper kimenetelétől tette függővé az aradi püspökavasztás megerősítését. A pernek azonban még a tegnapi tárgyalással nincsen vége, mert *Mangra* ügyvédje bejelentette, hogy felfolyamaddal fog élni a kir. táblához.

TAVIRATOR.

A király állapota.

Bécs, nov. 26. A király az éjszakát nyugodtan töltötte. Ma korán reggel kelt, de 11 óráig ki nem mozdult a schönbrunn kastély terméből.

A király, ha teljesen meggyógyul, akkor hétfőn magánkihallgatáson fogadja Eulenburg herceg bécsi nagykövetet, a ki megbízó levelét fogja bemutatni az uralkodónak.

Széchenyi Ferencz gróf szobrának leleplezése.

Budapest, nov. 26. (Saj. tud. táv.) A szobor leleplezésén Wlassics miniszter bemutatta Istók János szobrászt József Agost főhercegnek, aki kezét szorította a művészhez s ezeket mondta: Orvendek, hogy megismerhetem.

Krupp temetése.

Berlin, nov. 26. Krupp Alfrédnek, az ágyukirálynak temetése ma délelőtt ment végbe óriási részvét mellett. A Hügel-villa előtt már a kora reggeli órákban, dacára a nagy hidegnek, óriás közönség gyűlt össze, hogy jelen legyen az oly váratlanul elhunyt ágyukirálynak végelszédésén. Innen a holttestet átvitték a Krupp-család ősi házába, a hol Krupp Alfréd valaha, a mikor még szegényes viszonyok között élt, első kísérletet tett az általa később feltalált ágyukkal. Négy barátja az elhunytat ezután vállára

emelte a koporsót és a sorfalat álló munkások között végig hordozta az óriási kiterjedésű gyártelepen egészen a sírboltig, a hol Kruppot atyja mellé temették. A temetésen Vilmos német császár, a gyásztól a temetőségig kísérte a halottas kocsit. A szász király és számos nagy német város képviseltette magát. A temetés után Essen városa külön gyászistentiszteletet tartott, a melyen az egész város polgársága vett részt. A városban, valamint a Krupp-fele gyártelepen a mai napon szünetelt a munka.

Az önálló vámterületért.

Szentes, nov. 26. (Saj. tud. távir.) A szentesi 48-párt nagy népgyűlést rendez e hó 30-án, melyen tiltakozni fognak a civillista emelés ellen. Egyszersmind pedig feliratot intéznek az országgyűléshez az önálló vámterület mellett.

Felkelés Sziámban.

Bangkok, november 25. A sziámi csapatok Sziám északi részében teljesen szétkergették a felkelőket. (M. T. I.)

Főtárgyalás az aradi sikkasztók ügyében.

Arad, november 26. (Saj. tud. táv.) November végére tűzte ki az aradi törvényszék Böhm Adolf ügyében a főfőtárgyalást.

Délafrikai kereskedelmi viszonyok.

Hága, november 26. A külügyminiszter konzulátusi hivatalnokokat szándékozik Dél-Afrika küldeni, hogy a volt köztársaságokban tanulmányozzák a kereskedelem és az ipar helyzetét. Még nem bizonyos, hogy Anglia hajlandó e idegen konzuloknak a volt köztársaságokban exekveturt adni. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Az árutarifá emelése.

A félhivatslos »Bud. Tud.« jelenti: *Láng* Lajos kereskedelmiügyi miniszternek a pénzügyi bizottságban tett ama kijelentését, hogy ő az államvasutak árutarifájának emelésére vonatkozó törekvést már mint meglevőt találta, némelyek úgy magyarázták, mintha ezzel azt akarta volna jelezni, hogy hivatalbeli elődei szándékoztak volna emelni az államvasutak árutarifáját. Illetékes helyről arról értesültünk, hogy a kereskedelmiügyi miniszter ezen kijelentése alkalmából egy szóval sem érintette hivatalbeli elődeit, hanem igenis arra utalt, hogy az államvasutak körében alakultak ki olyan törekvések, a melyek az árutarifá emelésére irányultak.

Értékvesztés Budapest, nov. 26.

Osztrák hitel	662 --
Magyar hitel	697 --
Államvasut	687 50
Rimmarbány	465 --
Magyar jelzálog	464 50
Szigetvári	---
Wagon-kölcsön	---

Határárak Budapest, nov. 26.

Buza októberre	---
Buza áprilra	7 78
Tengeri	5 82
Rozs okt.	6 71
Zab ápr.	6 89
Káposzta, reposs, aug.	11 90

Hivatalos árfolyások

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1902. nov. 26-án:

Magyar aranyjárdék 4%	120.45
Magyar koronajárdék	97.75
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	---
Magyar vasuti kölcsön ezüsten 2 1/2%	---
Magyar keleti vasuti államkötvény 1878-ból	---
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	98. --
Italmérési jog megváltási kötvény	100. --
Horvát-szlavónföldtehermentesítési kötvény	98. --
Magyar nyeresémsorsjegyek-kölcsön	129.50
Társasbányászás szerződés sorsjegyek-kölcsön	158.50
Osztrák járdék papírban	100.75
Osztrák járdék aranyban	100.50
Osztrák járdék ezüsten	120.50
Osztrák korona járdék	100. --
Osztrák államsorsjegyek	150.50
Osztrák magyar bank részvény	15.55
Magyar hitelbankrészvény	698.50
Osztrák hitelintézet részvény	986. --
Párisi visita	95.15
20 frankos arany (Napoleon'dor)	11.06
Németbirodalmi márka	116.90
Londoni visita	33.20
20 márkás arany	23.41

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

4738—1902. évi. szám.

Pályázati hirdetmény.

Biharvármegye és Nagyvárad város ös-pánjának 980—902. sz. a. intézvénye alapján a Nagyvárad thjf. városnál elhalálozás folytán üresedésbe jött városi levéltárnoki állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Felhívom ennél fogva mindazokat, akik ezen élethossziglani kinevezés által betöltendő és a szervezeti szabályrendelet értelmében 1800 korona fizetés és 400 korona lakbér illetményvel javadalmazott nyugdíjigénnyel egybekötött városi levéltárnoki állást elnyerői óhajják, miszerint az 1883. évi I. t.-cz. 13. §-ban előírt elméleti képesítésüket igazoló bizonyítványal felszerelt pályázati kérvényüket Dr. Bóthy László főispán urhoz f. évi december hó 15-ének d. u. 5 órájáig annyival is inkább nyújtásák be, mivel a későbbben érkező pályázati kérvények figyelmenbe vételni nem fognak.

Nagyvárad, 1902. november hó 24-én.

Rimler Károly,

polgármester.

57.

Az árverési küldöttség elnökétől.

Árverési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert megbízás folytán 1902. év december hó 10 ik napján d. e. 10 órakor a városház nagytermében árverést tartok a következő bérletekre:

1. A város tulajdonát képező ugynevezett Laporta malom bérlete. A bérleti idő kezdődik 1903. január hó 1-én s tart hat egymásután következő éven át. Evi bérösszege 2800 korona.
2. A Zöldfa vendégfogadó alatti 8. sz. bolt-helyiség bérlete, a bérleti idő kezdődik 1903. május hó 1-én s tart 6 egymásután következő éven át, kikiáltási ár 1100 korona évi bérösszeg.
3. A Fekete Sas szálloda alatti 5. és 6. sz. boltok bérlete, a bérleti idő kezdődik 1903. május 1-én s tart egymást követő hat éven át, kikiáltási ár az 5. sz. boltnál 1606 korona, a 6. sz. boltnál 2800 korona évi bérösszeg.

Árveréni szóval vagy írásban, zárt ajánlat útján lehet és pedig a 3. tétel alatti boltoknál külön-külön vagy együttesen s a bánatpénzt ajánlattevő ehez képest tartozik letenni. Bánatpénzül az 1. tétel alatti bérletnél 700 a 2. tétel alattinnál 275, a 3. tétel alattinnál az 5 sz. boltra 401 kor. 50 fill. a 6. sz. boltra 700 kor. 2 boltra 1101 korona 50 fillér teendő le készpénzben vagy óvadékképes értékpapírokban, a bánatpénz zárt ajánlat esetén ahoz csatolandó, szóbeli árverők által pedig az árverési küldöttség elnökének kezéhez fizetendő illetve teendő le.

Zárt ajánlatok a fent kitett határidőig alulirt kezeihez adhatók be. Árverőket tett ajánlatuk azonnal, ellenben Nagyvárad városát csakis az árverés eredménye felett hozandó határozatának jogerőre emelkedésével kötelezi.

Árverők annak elismerésül, hogy jelen hirdetményt s az árverési feltételeket ismerik s azokat magukra nézve kötelezőknek elfogadják, az árverés megkezdése előtt aláírni tartoznak illetve zárt ajánlattevők részéről ezen körülmény az ajánlatban világosan kiteendő.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt hivatalos helyiségben megtekinthetők. Nagyvárad, 1902. november hó 25-án.

Komlóssy József,

jogügyi és gazdasági tanácsnok, mint az árverési küldöttség elnöke.

Szabászati tanfolyam!

Tisztelettel értesítem az intelligens hölgyközönséget, hogy a mai naptól kezdve határozottan engedélyeztettem

szabászati és varrótanintézetet

nyitottam intelligens hölgyek részére. Szabai és ruhát varrái alaposan tanítok. **Tandij havonként 10 frt.** Mindenki varrhat magának.

Angol ruhák, kosztümök, báli ruhák, blousok és gyermek-ruhák a legegészségesebb kivitelben készíttetnek.

Bennlakó tanítványok vidékről is felvételt kapnak. Varrótanintézetembe csakis intelligens hölgyeket veszek fel.

Szíves pártfogást kér

özv. Eszéky Gyuláné

Lukács György-u. (Kőfaragó) 28. sz.

80 kr.

UJ!!

80 kr.

ÓRÁS-ÜZLET

Diószeghy István

műorás és látszerész, Nagyvárad, Nagy-Teleky-utca 41 szám.

Elsőrendű óra javító műhely, hol minden órát kivétel nélkül egy évi jótállás mellett csak **80** krért javít meg, gyorsan és pontosan.

Továbbá raktáron tart a legjobb gyártmányú fali inga- és zsebórákat.

Egy kitűnő gyártmányú új szekrény óra 1 frt 20 kr.

Egy óra üveg csak 10 kr.

80 kr.

285.

80kr.

Kiadó lakás.

A Mezey-féle házban (Kossuth Lajos-utca) egy első emeleti utcza lakás, mely áll: **4 szoba, 1 alcoven,** mellék-helyiségek s egy üveges **terasz** a Körözsre,

minden órában kiadó.

292

Kiadó magtárak.

A Nagyvárad Takarékpénztár tulajdonát képező katonavárosi Weinberger-féle gyári helyiségben levő üres magtárak

azonnal bérbevehetőek.

Ertekezhetni a **Nagyvárad Takarékpénztárnál.**

Szőlőlugast ültessünk.

minden ház mellé és házi kertjeinkben.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, (bár mind kuszó természetű) mert nagyobb része ha megnő is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. Hol lugasnak

alkalmas faokat ültettek, azok töven elhatják házukat az egész szőlőérés idején a legkötönyebb muskataly és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fa a mellett a legesélyesebb gondozással fellevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekesebb díszé anélkül hogy legkevesebb helyet is eloglalna az egyébre használható részekből. Ez a legháladársabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismertetésére vonatkozó színes fénynyomatú katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki címét egy levelezőlapon tudatja. Érmelléket első szőlőültetvény Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid.

STROHMAYER PÁL

vászon, menyasszonyi kelengyék, kész fehérneműek és szőnyegraktára, Nagyvárad, Szent László-tér 1., kishidfő.

Bejárát a Gazdasági bank alatt, nem a sarkon.

Értesítés!

Van szerencsém a tisztelt vevő közönséget értesíteni, hogy **vászon és fehérnemű raktárom** nagyobbítása czéljából

az **összes raktáromon levő**

SZŐNYEGEKET

csipke és szövet függönyöket, ágy és asztalterítőket helyszűke miatt **tetemesen leszállított árban** árusítom.

Egyszersmind felhívom becses figyelmüket első rendű **vászon és fehérnemű raktáramra**, melyben **Rumburgi vásznak, Crems, irhoni szepességi és pamut vászon** különlegességek

valódi Schroll-féle Chiffonok

színes és fehér vellezek, ugyszintén mindennemű mosó áruk, valamint **kávés és asztalneműek** rendkívül nagy választékban **szolid, szabott árak mellett kaphatók.**

Menyasszonyi kelengyék

legmegbízhatóbb beszerzési helye.

A tisztelt vevő közönség minél számosabb látogatását kérve vagyok

kiváló tisztelettel

STROHMAYER PÁL.

Amerikai áruház

Fő-utca, színházi Bazar-épület.

Előleges jelentés!

E héten a karácsonyi vásár kezdetét vette. Óriási halmaz áruk érkeztek, a melyek bámulatos olcsó árak mellett lesznek eladva.

Minden rőfös-árakban meglepő nagy választék!

Különös figyelmet érdemel:

az a nagymennyiségű selyem-, szövet-, flanel- és barchend-maradékok, a melyek most

eladásra kerülnek

minden elfogadható olcsó árban

18

s így

karácsonyi ajándékoknak

igen alkalmasak!

25 krtól kezdve
női fekete és színes ruhaszöveteket,

2 frt 75 krtól kezdve
kész női- és leány-felöltőket,

1 frt 20 krtól kezdve
gyönyörű női blousokat

kaphatni óriási választékban szolid pontos ki-
szolgálás mellett

FLEGMAN ÁRMIN divattárában
Nagyvárad, Gámer-tár.

1253—1902. számhoz.

Árverési hirdetés.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezen-
nel közhírré teszi, hogy a Nagyvárad városi
kir. járásbíróságnak 1902. évi VI. 1141/2. számú
végzésével dr. Géher Lambert ügyvéd által képvil-
selt Első magyar kötő- és szövőgyár r. t. felperes
részére Hevesi Sándor utóda alperes ellen 496
kor. 24 fill. követelés és jár. erejéig elrendelt
kielégítési végrehajtás folytán alperestől le-
foglalt és 3960 kor. becsült ingóságokra a
nagyvárad-városi kir. járásbíróság fenti számú
végzése folytán az árverés elrendeltetik, an-
nak a felülfoglaltatók követelése erejéig is,
amennyiben azok törvényes zálogjogot nyer-
tek volna, alperes lakásán Nagyváradon
Zöldfa-utca 4. számú házában leendő megtar-
tására határidőül 1902. év december hó 1.
napjának délelőtti 11 órája tűzött ki, mi-
kor a bíróság lefoglalt árucikkek s egyéb
ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés
mellett, szükség esetén becsáron alul is el-
fognak adatni.

Felhívhatnak mindazok, kik az elárverezendő
ingóságok vételárából a végrehajtó követelését
megelőző kielégítéshez tartanak jogot, ameny-
nyiben részükre foglalás korábban eszközöl-
tett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből
ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az ár-
verés megkezdéséig alulírott kiküldöttnél vagy
írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni
tartoznak.

A törvényes határidő hirdetésnek a bi-
róság tábláján kifüggesztését követő naptól
számítatik.

Kelt Nagyváradon, 1902. évi november hó
11. napján.

Csathó Jenő,
kir. bir. végrehajtó.

55.

Előnyös részletfizetési feltételek!

Nem létezik
alkalmasabb
karácsonyi
ajándék,

mint egy tökéletes

phonograph (beszélőgép),

mely az elismert legjobb minőségben Biharmegyében egyedül kapható

Ij. Sonnenfeld József cégnél

NAGYVÁRAD, Kossuth Lajos-utca 1. szám.

A legjobb és legkelendőbb gépek árai:

70.—, 90.— és 130.— korona.

Óriási nagy választék hengerekben, úgymint: népdalok, katonazenék, operett- és operanékek,
kuplék stb. Egy olyan gép állandó szórakozást nyújt egész családoknak, különösen
a hosszú téli estéken, és legelőképpen falun vagy pusztán. Legérdekesebb a főlvé-
tel, amennyiben bárki a saját vagy másnak a hangját megőrizheti, éppennyug
bármelyik hangszert.

Jó házból való fiu tanulóul felvétetik.

Előnyös részletfizetési feltételek!

Nyomtatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.

Előnyös részletfizetési feltételek!